

PRAWNE ASPEKTY ZNIESŁAWIENIA

Poradnik opracowany przez Fundację „Masz Prawo” z siedzibą w Tarnobrzegu jako zadanie publiczne zlecone i sfinansowane ze środków otrzymanych od Powiatu Leżajskiego w ramach edukacji prawnej, o której mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz.U.2021.945 t.j. z dnia 2021.05.21), w związku z realizacją zadania prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Powiecie Leżajskim w 2023 roku.

Wstęp.

Duża część aktywnych zawodowo Polaków korzysta z Internetu. Sieć umożliwia użytkownikom nie tylko szybki kontakt z osobami będącymi nawet na drugim końcu świata, ale pozwala przede wszystkim zaoszczędzić czas. Za pomocą Internetu możemy zapłacić rachunki, zrobić zakupy w e-sklepach i na aukcjach, założyć firmę, rozliczyć podatki, a nawet złożyć pozew o zapłatę.

Popularność i dostępność Internetu, z którym mamy do czynienia współcześnie, jest oczywiście bardzo korzystne z wielu przyczyn i ciężko sobie wyobrazić dzisiejszy świat bez Internetu. Jednakże może nieść to też z sobą skutki negatywne. Jednym ze skutków negatywnych jest rozwój przestępstw w sieci tzw. przestępstw internetowych.

art. 212 Kodeksu Karnego - zniesławienie

§ 1. Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 2 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny cel społeczny wskazany przez pokrzywdzonego.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Przestępstwo zniesławienia w Internecie.

Jak wynika z wyżej zacytowanego przepisu mamy dwie formy zniesławienia:

- zniesławienie w formie ustnej,
- zniesławienie w formie pisemnej.

Właśnie ta druga forma, tj. pisemna nabrała nowego wymiaru w erze Internetu. Łatwy dostęp do sieci, popularność Internetu a przede wszystkim możliwość zachowania pozornej anonimowości stwarza poczucie bezkarności. To właśnie może zachęcać do działania także osoby, które w świecie realnym, rzeczywistym nie zdecydowałyby się na podobne zachowania, wpisy, działania. Wiadomości umieszczone w sieci rozprzestrzeniają się z łatwością w sposób błyskawiczny, a ze względu na archiwizację są dostępne nawet po usunięciu materiału przez administratora danej strony internetowej. W obecnych czasach standardem jest, iż wyszukiwarki internetowe umożliwiają dotarcie do informacji o danej osobie, co powoduje, uzasadnienie powstawania firm oferującym klientom usługę śledzenia w sieci informacji o nich i wychwytywania treści naruszających ich reputację.

Art. 212 Kodeksu Karnego wyróżnia typ podstawowy przestępstwa zniesławienia i kwalifikowany.

Z typem podstawowym mamy do czynienia wówczas gdy pomówiona została inna osoba, grupa osób, instytucja, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności.

Typ kwalifikowany charakteryzuje się tym, iż dochodzi do popełnienia przestępstwa zniesławienia (czyli to co w typie podstawowym) ale za pomocą środków masowego komunikowania, tj.:

- prasa (tabloidy),
- radio,
- telewizja,
- film
- Internet.

Wspólną cechą tych w/w jest nieograniczona rzesza odbiorców.

Jak wynika z powyższego przestępstwo zniesławienia ma charakter kwalifikowany tj. określony w art. 212 § 2 kodeksu karnego. Przekłada się to na ocenę stopnia szkodliwości społecznej i jest zagrożone surowszą karą. Jeżeli wiadomość zniesławiająca została skierowana do nieograniczonej liczby osób (odbiorców), to wówczas mamy do czynienia z typem kwalifikowanym, a więc i grożącą surowszą karą. Natomiast jeżeli wiadomość

zniesławiająca jest skierowana do ograniczonej liczby osób, wówczas jest to typ podstawowy, co przekłada się na łagodniejsze zagrożenie karą. Przykładem będzie właśnie zniesławienie w Internecie, w formie artykułu lub np. poprzez wpis na forum internetowym.

Zniesławienie w Internecie będzie więc bardziej szkodliwe niż zniesławienie w gronie osób, lub nawet w lokalnej telewizji. Nawet Sąd Najwyższy stwierdził „Okoliczność, że środkiem masowej komunikacji, za pomocą którego dokonano czynu, a więc środkiem jego popełnienia, był Internet, czyli medium o zdecydowanie najszerszej dostępności wśród środków masowej komunikacji, o jakich mowa w art. 212 § 2 KK, musi rzutować na szkodliwość społeczną zachowania.”

Krótko mówiąc, również poprzez wpis w Internecie można popełnić przestępstwo zniesławienia i naraża to sprawcę na surowszą odpowiedzialność za ten czyn.

Co zrobić gdy zostaliśmy zniesławieni ?

Generalnie w sprawie o zniesławienie możemy obrać dwa kierunki postępowania. Pierwszy, to skierowanie prywatnego aktu oskarżenia do Sądu, wskazanie w nim sprawcy i jego adresu, wskazanie zarzucanego czynu, przedstawienie dowodów (świadków, dokumenty etc.) i jego opłacenie, a drugi, to wystąpienie ze skargą za pośrednictwem policji.

O ile jest to proste w sytuacji, gdy sprawca zniesławienia jest nam znany, o tyle problem rodzi się wówczas, gdy nie znamy osoby sprawcy. Tak często się dzieje, gdy mamy do czynienia ze zniesławieniem w sieci, która sprzyja zachowaniu anonimowości. W przypadku zniesławienia w sieci mamy do czynienia z przestępstwem popełnionym za pomocą środków masowego komunikowania się, ale z dość trudnym do ustalenia sprawcy szczególnie, że sprawy z oskarżenia prywatnego (a takim jest zniesławienie) szczególnym staraniem w zakresie wyjaśnienia sprawy obciążają pokrzywdzonych. Czyli z jednej strony pokrzywdzony został zniesławiony, a z drugiej strony nie może wskazać w akcie oskarżenia sprawcy, albowiem nie może jej tożsamości ustalić. Problemem jest to, że dane osób logujących się na portalach nie są weryfikowane, tak jak dane niezbędne do założenia e-mail. Poznanie e-mail sprawcy, a także jego „nicku”, nie oznacza, iż poznaliśmy jego dane. Niejednokrotnie i policja nie jest w stanie ustalić danych sprawcy zniesławienia.

Zaznaczyć należy, iż policja oprócz przyjęcia skargi (ustnej lub pisemnej), zabezpiecza dowody, a także wykonuje czynności procesowe na polecenie sądu i oczywiście może prowadzić czynności zmierzające do ustalenia sprawcy zniesławienia np. występując

o bilingu. Generalnie rola policji w sprawach o zniesławienie jest bardzo istotna, choć często trzeba wskazywać skutecznie właściwe wnioski dowodowe, które niewątpliwie ułatwiają, a często wręcz umożliwiają wykrycie sprawcy.

Często też rolą pokrzywdzonego jest poszukiwanie sprawcy zniesławienia i w tym zakresie szczególnie istotną rolę odgrywa znajomość przepisów prawa, albowiem umiejętne konstruowanie wniosków nie tylko do policji, ale i do właściwych instytucji pozwala na zwiększenie szansy na ustalenie tożsamości sprawcy przestępstwa zniesławienia w Internecie.

Oczywiście wiele czynności może zostać dokonanych przed Sądem, w trakcie toczącego się postępowania, choć zaznaczyć należy, iż w przypadku wszczęcia postępowania sądowego konieczne jest wskazanie konkretnego sprawcy z imienia i nazwiska.

Do kiedy należy zgłosić popełnienia przestępstwa z art. 212 Kodeksu karnego?

Tak jak już zostało wyżej nakreślone - ściganie przestępstwa zniesławienia odbywa się z oskarżenia prywatnego. Ta kwestia wskazuje, że zgodnie z art. 102 § 2 kodeksu karnego, przedawnienie karalności przestępstwa zniesławienia nastąpi z upływem roku od czasu, gdy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy, lecz nie później niż z upływem trzech lat od popełnienia czynu. Jeżeli w tym czasie wszczęto postępowanie karne, karalność wydłuża się o kolejne pięć lat, jeżeli oczywiście wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy przestępstwa zniesławienia. W terminie trzyletnim pokrzywdzony winien więc zarówno dowiedzieć się o osobie sprawcy i wystąpić przeciwko niemu na drogę postępowania karnego. Najważniejszą kwestią jest jednak moment powzięcia wiadomości o osobie sprawcy. Terminy przedawnienia mogą ulec zawieszeniu z powodu przeszkód prawnych, a zawieszenie trwa do czasu ustania przyczyny skutkującej zawieszeniem. Oczywiście należy pamiętać, że jeżeli nie toczy się postępowanie karne (tj. nie złożono wniosku o ściganie lub nie wniesiono prywatnego aktu oskarżenia), to nie może być mowy o zawieszeniu postępowania. Czyli można rzec iż od samego pokrzywdzonego w dużej mierze zależy przedawnienie karalności przestępstwa zniesławienia.

Jaka kara grozi za popełnienie przestępstwa jakim jest zniesławienie ?

Za przestępstwo zniesławienia Sąd może wymierzyć karę grzywny albo karę ograniczenia wolności. Jeśli zaś zniesławienie nastąpiło za pośrednictwem środków masowego komunikowania się np. w Internecie, telewizji, w prasie, wówczas Sąd może wymierzyć karę grzywny, ograniczenia wolności albo nawet pozbawienia wolności na okres jednego roku.

Karę grzywny Sąd wymierza w stawkach dziennych, określając jej wysokość, najmniej 10, najwięcej 540. Wartość każdej stawki nie może być niższa niż 10 złotych i wyższa niż 2000 zł. Znaczenie przy wymiarze kary grzywny mają na pewno dochody sprawcy znieważenia, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe. Jeżeli więc sprawca znieważenia zarabia bardzo dużo, albo ma duży majątek, wówczas kara grzywny może być bardzo wysoka analogicznie w przypadku osoby która nie pracuje, jest na utrzymaniu rodziców kara ta powinna być stosunkowo niższa.

Jeżeli chodzi o karę ograniczenia wolności, Sąd może ją wymierzyć w wymiarze od miesiąca do 12 miesięcy. Jej wykonywanie może polegać na nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze od 20 do 40 godzin miesięcznie, a jeżeli sprawca jest zatrudniony zamiast pracy na cele społeczne sąd może orzec potrącenie od 10 do 25 % wynagrodzenia na cel społeczny. W czasie wykonywania kary ograniczenia wolności nie można bez zgody sadu zmieniać miejsca stałego pobytu, trzeba udzielać wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary, najczęściej kuratorowi sądowemu.

Za zniesławienie, zgodnie z art. 48 § 1 kodeksu karnego sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, Polskiego Czerwonego Krzyża albo na inny wskazany przez pokrzywdzonego cel społeczny, której maksymalna wysokość to 100000 zł (sto tysięcy zł).

Zaznaczyć jeszcze należy, że za przestępstwo zniesławienia Sąd może orzec środek karny w postaci zakazu zajmowania określonego stanowiska, albo wykonywania określonego zawodu, jeżeli oczywiście zniesławienie było wynikiem nadużycia zajmowanego stanowiska, wykonywania zawodu, albo postawa sprawcy wskazuje, że dalsze zajmowanie przez niego danego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu zagraża istotnym dobrom chronionym prawem. To zagrożenie szczególnie dotyczy dziennikarzy, gdy nadużyli swojego zawodu dla pomawiania innych podmiotów za pomocą środków masowego komunikowania. Jeżeli pokrzywdzony zechce, by wyrok został podany do publicznej wiadomości (np. w gazecie), wówczas sąd musi to zrobić. Jest przecież pewien element zadośćuczynienia za zniesławienie i forma oczyszczenia swojego dobrego imienia.

Podsumowanie

Pamiętać należy, iż najpierw trzeba myśleć, a dopiero potem działać. Przestępstwa w Internecie z roku na rok są coraz to częstszym zjawiskiem, ale na szczęście z roku na rok działania Policji w tym zakresie są bardziej skuteczne. W sieci nie ma anonimowości. Przede wszystkim nie należy pisać w Internecie pod wpływem emocji. Raz napisanej opinii zazwyczaj nie można już cofnąć. Emocje opadną, wpis pozostanie, a skutki mogą rodzić dotkliwe konsekwencje prawne.

W przypadku konkretnych problemów prawnych związanych ze zniesławieniem (jak również spraw z innych dziedzin prawa), zawsze zaleca się skonsultowanie się z prawnikiem m.in. w Nieodpłatnych Punktach Porad Prawnych lub Nieodpłatnych Punktach Porad Obywatelskich, które w Powiecie Leżajskim znajdują się w:

1. Lokalu w budynku Starostwa Powiatowego w Leżajsku, ul. Marii Curie-Skłodowskiej nr 8, pomoc prawna udzielana w formie nieodpłatnej pomocy prawnej (NPP) oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (NPO)
2. Lokalu w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym, 37-306 Grodzisko Dolne 124a, pomoc prawna udzielana w formie nieodpłatnej pomocy prawnej,
3. Lokalu w Urzędzie Gminy w Kuryłówce, 37-303 Kuryłówka 527, pomoc prawna udzielana w formie nieodpłatnej pomocy prawnej (NPP),
4. Lokalu w Urzędzie Miasta i Gminy Nowa Sarzyna, 37-310 Nowa Sarzyna, ul. Kopernika 1, pomoc prawna udzielana w formie nieodpłatnej pomocy prawnej (NPP).